

ZAMONAVIY TA'LIMDA PEDAGOGIKA, TARJIMA VA CHET TILLARINI O'QITISHNING INNOVATSION METODLARI

Ernazarov Uchqun Abdixalilovich

O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti

Nemis tili nazariy fanlar kafedrasi stajor-o'qituvchisi

Email: ernazarovuchqun0681@gmail.com

Tel: +998973869981

Annotatsiya. *Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida pedagogika, tarjima va chet tillarini o'qitish jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatsion metodlar tahlil qilindi. Raqamli texnologiyalar, kommunikativ kompetensiyani rivojlantiruvchi yondashuvlar, korpus lingvistikasi, kompyuter yordamidagi tarjima vositalari, loyihaviy va integrativ ta'lim kabi metodlarning o'quv jarayonidagi o'rni ilmiy manbalar asosida yoritildi. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalarining til o'rgatish va tarjima amaliyotiga ta'siri, hamda konstruktiv pedagogik qarashlar bilan uyg'unlashuv imkoniyatlari ko'rib chiqildi.*

Abstract. *This article analyzes innovative methods applied to the process of pedagogy, translation and foreign language teaching in the modern education system. The role of such methods in the educational process as digital technologies, approaches to developing communicative competence, corpus linguistics, computer-aided translation tools, project-based and integrative learning is highlighted on the basis of scientific sources. The impact of artificial intelligence technologies on language teaching and translation practice, as well as the possibilities of their integration with constructive pedagogical approaches, are also considered.*

Аннотация. *В данной статье анализируются инновационные методы, применяемые в процессе педагогики, перевода и преподавания иностранных языков в современной системе образования. На основе научных источников освещается роль таких методов в образовательном процессе, как цифровые*

технологии, подходы к развитию коммуникативной компетенции, корпусная лингвистика, инструменты автоматизированного перевода, проектное и интегративное обучение. Также рассматривается влияние технологий искусственного интеллекта на преподавание языка и переводческую практику, а также возможности их интеграции с конструктивными педагогическими подходами.

Kalit so'zlar: *Pedagogika, innovatsiya, tarjima, kommunikativ yondashuv, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, korpus lingvistikasi, kompetensiya, metodologiya.*

Keywords: *Pedagogy, innovation, translation, communicative approach, digital technologies, artificial intelligence, corpus linguistics, competence, methodology.*

Ключевые слова: *Педагогика, инновации, перевод, коммуникативный подход, цифровые технологии, искусственный интеллект, корпусная лингвистика, компетенция, методология.*

Kirish

XXI asr ta'lim tizimi tezkor raqamli rivojlanish va global integratsiya sharoitida yangi bosqichga o'tmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida o'qitish jarayonini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik metodlarni joriy etish, tarjima jarayonini texnologik asosda o'qitish hamda chet tillarini o'zlashtirishda interfaol yondashuvlardan foydalanish dolzarb masalaga aylangan. Dewey ta'limning mohiyatini "ta'lim — hayotning o'zi" ekanligini ta'kidlab, jarayonning o'quvchi faoliyatiga asoslanishi zarurligini qayd etadi [2, 22].

Chet tillarini o'qitishda kommunikativ yondashuv, CLIL, gamifikatsiya, sun'iy intellekt vositalari, tarjimada esa korpus lingvistikasi va kompyuter yordamidagi tarjima vositalari keng qo'llanilmoqda. Ushbu maqolada pedagogika, tarjima va chet tili ta'limi bo'yicha innovatsion metodlar ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Adabiyotlarni tahlil qilish natijasida innovatsion ta'lim texnologiyalarining asosiy ilmiy konsepsiyalari aniqlanadi. Deweyning konstruktiv yondashuvi o'quvchi faol ishtirokchi bo'lgan ta'lim modelini taklif qiladi [2, 44]. Richards esa kommunikativ yondashuvning kuchini "haqiqiy muloqotga asoslangan vazifalar" orqali izohlaydi [3, 87]. Tarjima bo'yicha Nida dinamik ekvivalentlikka asoslangan modelni taklif qilib, tarjimaning asosiy vazifasi "matn ta'sirini qabul qiluvchiga yetkazish" ekanini ta'kidlaydi [4, 66].

Metodologiya sifatida:

- tahliliy yondashuv (ilmiy manbalarni o'rganish),
- taqqoslash (uch soha metodlarining o'zaro bog'liqligi),
- sistemali yondashuv (integrativ modelni yaratish),
- empirik kuzatish (zamonaviy OTM amaliyoti) tanlandi.

Mazkur metodlar yordamida ta'lim jarayonidagi innovatsion yondashuvlar bir butun tizim sifatida o'rganildi.

Natija

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

Pedagogika sohasida

Raqamli texnologiyalar, aralash ta'lim va loyihaviy yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Graham blended learningni o'quv jarayonini individuallashtiruvchi samarali texnologiya sifatida baholaydi [6, 45].

Chet tillarini o'qitishda

CLIL, kommunikativ metod, o'yinlashtirish, sun'iy intellekt asosidagi platformalar talabalarning nutq kompetensiyasini sezilarli oshiradi. Hudson CLILni "tilni tabiiy kontekstda o'zlashtirish modeli" sifatida ta'riflaydi [9, 112].

Tarjima bo'yicha

Korpus lingvistikasi, CAT vositalari, mashina tarjimasi va post-tahrirlash tarjimon kompetensiyasini kengaytiradi. Bowker kompyuter yordamidagi tarjima texnologiyalarini tarjimon mehnatini sezilarli darajada yengillashtiradigan innovatsiya sifatida e'tirof etadi [10, 54].

Muhokama

Adabiyotlar va natijalar tahlili zamonaviy ta'limda innovatsion metodlar o'zaro bog'liq bo'lgan murakkab tizimni tashkil etishini ko'rsatadi. Pedagogikadagi konstruktiv yondashuv chet tillarini o'qitishda ham, tarjima o'qitishida ham muhim ahamiyatga ega.

Chet tili ta'limida kommunikativ metodlar talaba faoliyatini kuchaytirsa, tarjima jarayonida korpuslar va CAT vositalari amaliy ko'nikmalarni kengaytiradi.

Sun'iy intellekt vositalarining keng qo'llanilishi o'qituvchi rolini transformatsiya qilmoqda. Endilikda o'qituvchi bilim manbai emas, balki yo'naltiruvchi sifatida faoliyat yuritadi. Dewey nazariyasidagi faol-ta'lim konsepsiyasi aynan shu jarayonni qo'llab-quvvatlaydi [2, 44].

Shuningdek, CLIL va loyihaviy yondashuv kabi metodlar uch sohada ham kompetensiyalarni integrativ shakllantirishga imkon yaratadi. Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa

Zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanishi pedagogika, tarjima va chet tillarini o'qitish jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llashni zaruriyatga aylantirdi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, raqamli texnologiyalar, aralash ta'lim, loyihaviy yondashuv, kommunikativ metodlar, CLIL, gamifikatsiya, korpus lingvistikasi va kompyuter yordamidagi tarjima vositalari kabi metodlarning integratsiyalashuvi ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Pedagogika sohasidagi konstruktiv yondashuv va faol-ta'lim tamoyillari talabaning o'quv jarayonidagi ishtirokini kuchaytiradi, chet tillari ta'limida zamonaviy texnologiyalar real kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi, tarjima o'qitishida esa korpuslar va CAT vositalari amaliy tarjimonlik kompetensiyasini kengaytiradi. Uch soha kesishgan nuqtada yaratilgan integrativ yondashuv talabalarning mustaqil fikrlashi, kreativ yondashuvi, axborot bilan ishlash qobiliyati hamda kasbiy kompetensiyalarini kompleks rivojlantiradi. Shunday qilib, zamonaviy innovatsion metodlar ta'lim jarayonini

yanada samarali, o'quvchiga yo'naltirilgan va raqamli asr talablari bilan uyg'un holga keltirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ziyamuhamedov, B. Pedagogik texnologiyalar asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Dewey, J. Democracy and Education. New York: Macmillan, 1916.
3. Richards, J. C., Rodgers, T. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2014.
4. Nida, E. Toward a Science of Translating. Leiden: Brill, 1964.
5. Yo'ldoshev, M., Ziyamuhamedov, B. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan, 2018.
6. Graham, C. R. "Blended Learning Systems." The Handbook of Blended Learning. Elsevier, 2006.
7. Thomas, J. W. A Review of Research on Project-Based Learning. California: Autodesk Foundation, 2000.
8. Bequette, J. W., Bequette, M. B. "A STEAM Approach." Art Education, 2012.
9. Hudson, T. Teaching Second Language Reading. Oxford University Press, 2007.
10. Bowker, L. Computer-Aided Translation Technology. University of Ottawa Press, 2002.